

's-Hertogenbosch

Omgevingsvisie:
resultaten
participatie
Gebiedsvisie
Gemeente
's-Hertogenbosch

Onderzoek & Statistiek
Oktober 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Aanpak	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Gemeente 's-Hertogenbosch	5
2.1	Leeftijdsopbouw en huishoudenssamenstelling	5
2.2	Kenmerken woningvoorraad	6
2.3	Wat vinden bewoners van hun wijk?	7
2.3.1	Algemene indruk	7
2.3.2	Wat maakt de gemeente 's-Hertogenbosch aantrekkelijk om in te wonen?	7
2.3.3	Wat zijn favoriete plekken in de gemeente 's-Hertogenbosch?	8
2.4	Verkeer en vervoer	9
2.4.1	Algemene indruk parkeren en verkeer	9
2.4.2	Hoe verplaatsen inwoners zich binnen de wijk?	11
2.5	Gezond leven	11
2.5.1	Algemene indruk gezond leven	11
2.5.2	Hoe kan gemeente de gezondheid van bewoners (nog verder) verbeteren?	11
2.6	Gewenste veranderingen in 's-Hertogenbosch	12
2.7	Belangrijke onderwerpen voor de toekomst van 's-Hertogenbosch	13

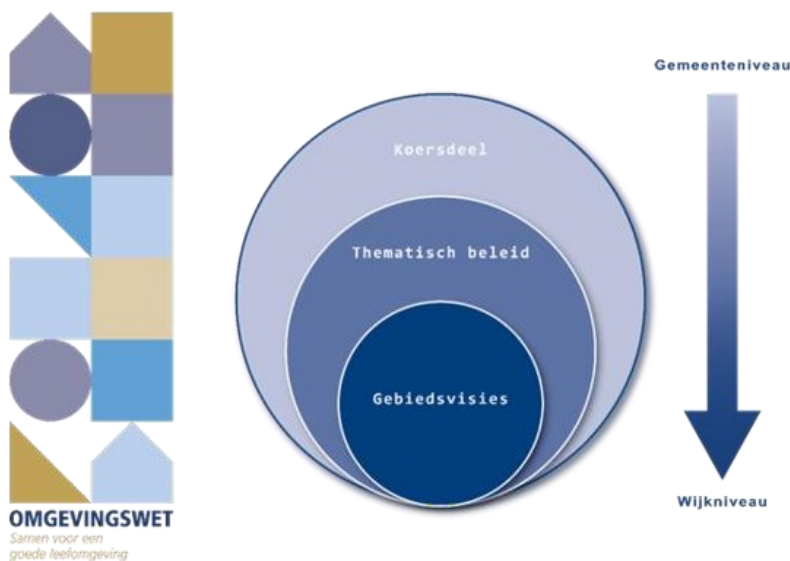
1. Inleiding

Naar verwachting gaat op 1 juli 2022 de nieuwe Omgevingswet in. Deze is bedoeld om bestaande wetten en regels over de fysieke leefomgeving te vereenvoudigen en te bundelen. Elke gemeente moet een eigen omgevingsvisie maken die betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. Tot de fysieke leefomgeving behoren in ieder geval bouwwerken, infrastructuur, water, watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed.

1.1 Aanleiding

De gemeente 's-Hertogenbosch werkt momenteel aan het opstellen van een omgevingsvisie. Dit is een strategische en integrale lange termijnvisie op de fysieke leefomgeving (tot 2030). Belangrijke thema's daarbij zijn wonen en leven, verkeer en mobiliteit, veiligheid en gezondheid, economie, energie en klimaatadaptatie.

De omgevingsvisie bestaat onder andere uit een visie per wijk, de gebiedsvisies. Gebiedsvisies vormen de globale kaders voor de toekomstige ontwikkeling van een wijk. Maar wat maakt nu een wijk aantrekkelijk? Welke factoren bepalen of bewoners tevreden zijn met hun woonomgeving?

1.2 Aanpak

Voor de op te stellen gebiedsvisies is het van belang om inzicht te krijgen in hoe inwoners hun wijk beleven en wat zij belangrijk vinden in hun wijk en dit af te zetten tegen de feitelijke situatie in een wijk. In de gebiedsvisies staan de thema's wonen en leven, mobiliteit, energie en klimaat en economie centraal. In dit onderzoek ligt de focus op wonen en leven.

Er zijn binnen de gemeente diverse bronnen beschikbaar die iets zeggen over de sociale en fysieke woonomgeving in de Bossche wijken en buurten. Bronnen die bij de afdeling Onderzoek & Statistiek beschikbaar zijn en voor dit onderzoek zijn gebruikt, zijn onder andere de woningmarktmonitor, de Enquête leefbaarheid & veiligheid (2019) en de Omnibus wijken (2019).

Voor dit onderzoek is daarnaast door de sector Stadsontwikkeling informatie opgehaald uit de wijken en een aantal buurten via een online marketingcampagne, waarmee is doorverwezen naar een digitale vragenlijst. In totaal zijn op deze wijze 11.075 vragenlijsten ingevuld, waarvan er 9.920 bruikbaar waren voor de analyses op wijkniveau. De digitale vragenlijst bestond uit enkele gesloten vragen. Er zijn ook meerdere open vragen gesteld, zodat er voldoende ruimte was voor inwoners om hun mening en ideeën over hun woon- en leefomgeving te delen.

1.3 Leeswijzer

De online marketingcampagne heeft gericht input opgehaald uit de volgende wijken en buurten in de gemeente 's-Hertogenbosch: Binnenstad, de Groote Wielen, Empel, Engelen, Graafsepoort, Maaspoort, de Muntel, de Vliert, Orthenpoort, Noord, Nuland, Rosmalen noord, Rosmalen zuid, Vinkel, West en Zuidoost.

Deze rapportage richt zich op de gemeente 's-Hertogenbosch als geheel.

Als eerste wordt in paragraaf 2.1 en 2.2 een beeld geschetst van de feitelijke situatie. Wat zijn kenmerken van de inwoners en de woningvoorraad? Vervolgens staat in de rest van de rapportage de mening van de inwoners centraal. Wat vinden bewoners in de gemeente 's-Hertogenbosch van hun wijk als het gaat om hun woning, woonomgeving en het aanbod van voorzieningen? Wat maakt hun wijk aantrekkelijk om in te wonen? Wat zijn de favoriete plekken (paragraaf 2.3)?

Paragraaf 2.4 richt zich op het thema verkeer en vervoer in de wijk. Wat vindt men van het parkeren en de verkeersveiligheid? Hoe tevreden is men over de bereikbaarheid van de eigen buurt met verschillende vervoersmiddelen en kan men gemakkelijk in de Binnenstad komen? Over welke vervoersmiddelen beschikt men nu en denkt men over vijf jaar te beschikken? Hoe vinden verplaatsingen binnen de wijk plaats?

In paragraaf 2.5 staat het thema gezond leven centraal. Wat vindt men van de eigen gezondheid en wat kan de gemeente doen om de gezondheid van de inwoners nog verder te verbeteren? Tot slot wordt ingegaan op de gewenste veranderingen in de eigen wijk en onderwerpen die inwoners belangrijk vinden voor de toekomst.

De data voor de figuren in deze rapportage komt uit verschillende bronnen. Bij elk figuur is de bron vermeld.

2. Gemeente 's-Hertogenbosch

9.920 mensen hebben via de online marketingcampagne een vragenlijst over een wijk in de gemeente 's-Hertogenbosch ingevuld. De belangrijkste binding van de respondenten met die wijk is:

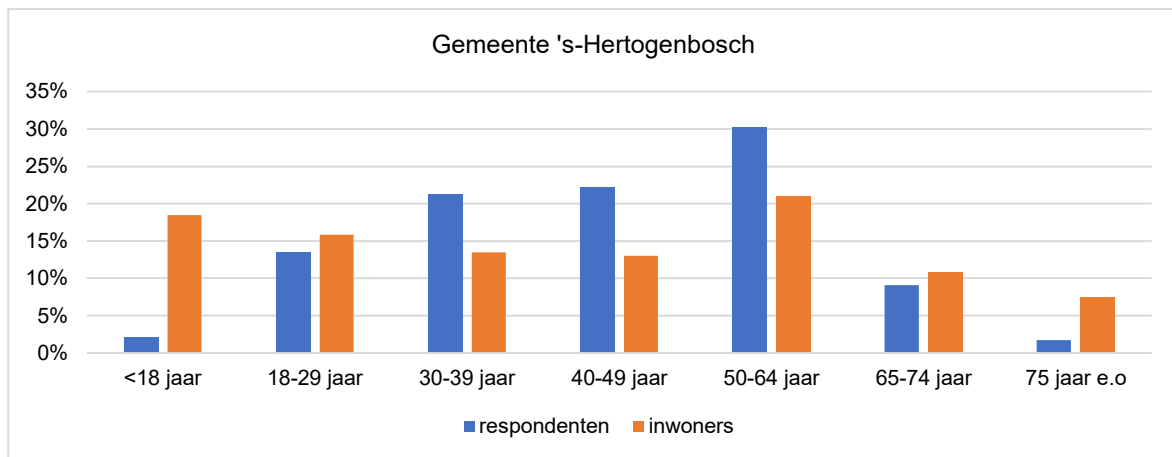
- voor 9.520 respondenten dat zij wonen in de wijk
- voor 186 respondenten dat zij sporten, wandelen of fietsen in de wijk
- voor 94 respondenten dat zij werken in de wijk
- voor de overige respondenten geldt een andere of combinatie van bovenstaande redenen

De resultaten in dit hoofdstuk gaan over de mening van de respondenten die er wonen.

2.1 Leeftijdsofbouw en huishoudenssamenstelling

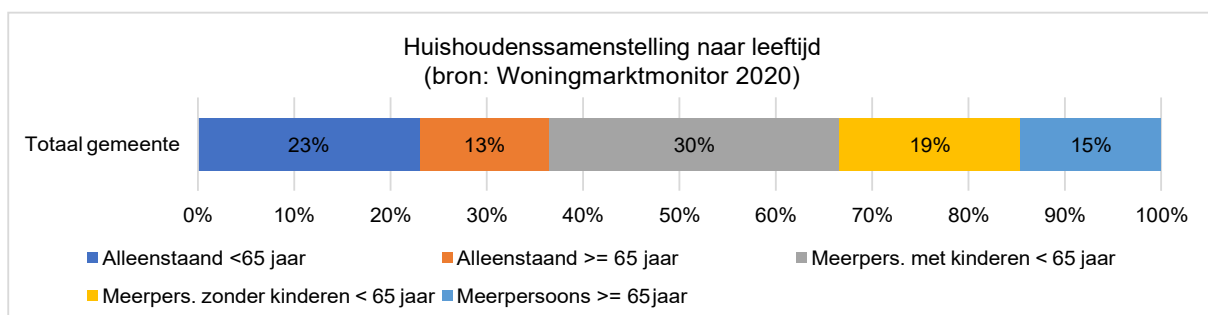
- Er zijn 9.520 inwoners die in de gemeente 's-Hertogenbosch wonen die een vragenlijst via de online marketingcampagne hebben ingevuld. De leeftijd van de respondenten ligt tussen 6 en 92 jaar. Gemiddeld zijn de respondenten 45 jaar oud. Figuur 2.1 geeft de leeftijdsverdeling van de respondenten in de gemeente 's-Hertogenbosch ten opzichte van de samenstelling van de totale bevolking in de gemeente 's-Hertogenbosch in 2020.

Figuur 2.1: Leeftijdsofbouw inwoners en respondenten in de gemeente 's-Hertogenbosch (2020)

- Ruim een derde van alle huishoudens in de gemeente 's-Hertogenbosch bestaat uit één persoon (36%). Het aandeel gezinnen met kinderen in de gemeente 's-Hertogenbosch is 30% (Figuur 2.2).

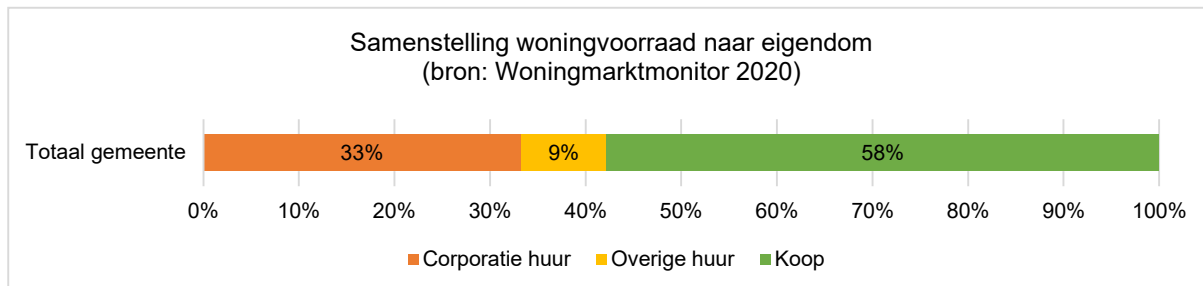
Figuur 2.2: Huishoudenssamenstelling naar leeftijd hoofdbewoner (2020)

2.2 Kenmerken woningvoorraad

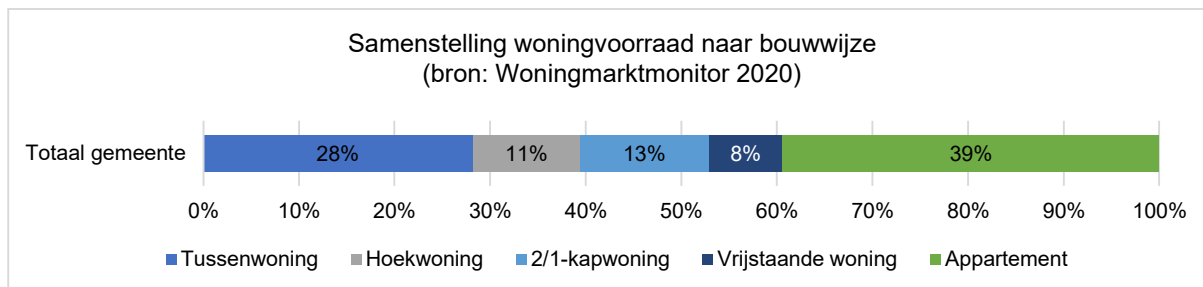
- Begin 2020 telt de gemeente 's-Hertogenbosch ongeveer 73.050 woningen. Bijna 60% hiervan is een koopwoning. Een derde van alle woningen is een corporatie huurwoning (Figuur 2.3).

Figuur 2.3: Samenstelling woningvoorraad naar eigendom (2020)

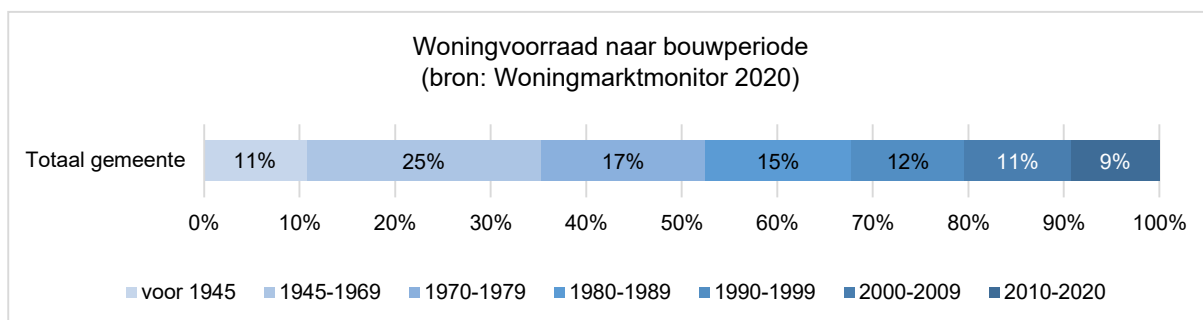
- Het merendeel van de woningvoorraad in de gemeente 's-Hertogenbosch bestaat uit appartementen (39%) en tussenwoningen (28%) (Figuur 2.4).

Figuur 2.4: Samenstelling woningvoorraad naar bouwwijze (2020)

- Iets meer dan 10% van alle woningen in de gemeente 's-Hertogenbosch is gebouwd vóór 1945 en 25% is gebouwd in de naoorlogse wederopbouwperiode. Bijna 10% van alle woningen heeft als bouwjaar 2010 of later (Figuur 2.5).

Figuur 2.5: Samenstelling woningvoorraad naar bouwperiode (2020)

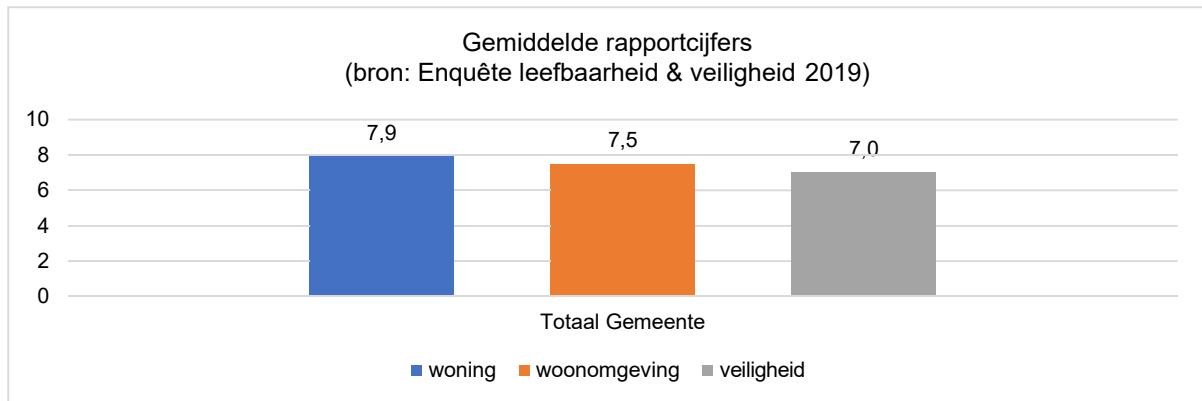

2.3 Wat vinden bewoners van hun wijk?

2.3.1 Algemene indruk

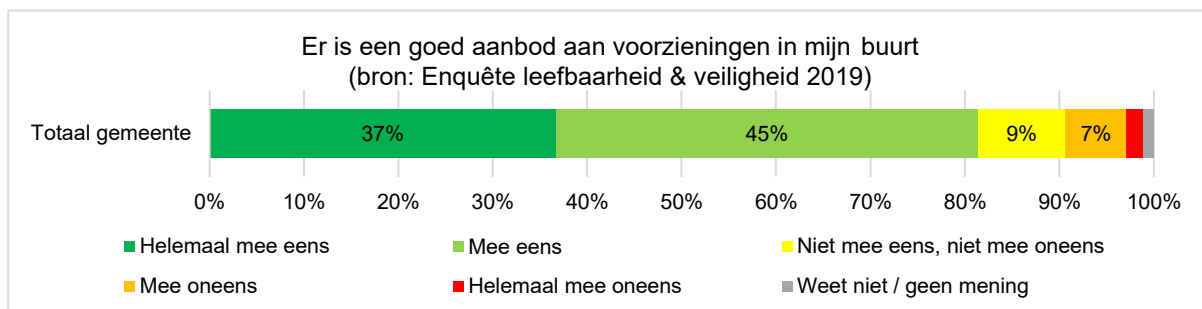
- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch gemiddeld een 7,9 als rapportcijfer voor hun woning geven en een 7,5 voor hun woonomgeving (Figuur 2.6).
- De veiligheid in hun buurt waarderen inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch gemiddeld met een 7,0 als rapportcijfer.

Figuur 2.6: Gemiddelde rapportcijfers voor woning, woonomgeving en veiligheid (2019)

- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat ongeveer 80% van de inwoners vindt dat er een goed aanbod van voorzieningen in hun buurt is. Een klein deel is het daar (helemaal) niet mee eens (8%) (Figuur 2.7).
- Zo'n driekwart van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch is (zeer) tevreden over de groenvoorzieningen in hun buurt (76%). Een klein deel is daar (zeer) ontevreden over (10%).

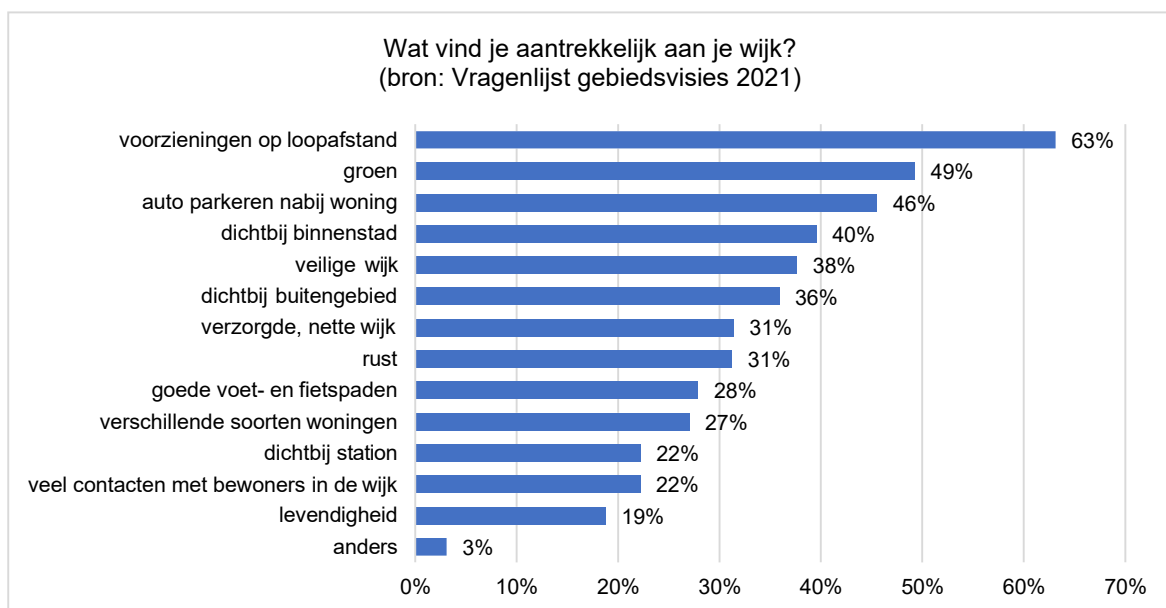
Figuur 2.7: Tevredenheid over voorzieningenaanbod in de buurt (2019)

2.3.2 Wat maakt de gemeente 's-Hertogenbosch aantrekkelijk om in te wonen?

- Respondenten die in de gemeente 's-Hertogenbosch wonen en de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld, geven gemiddeld een 7,9 als rapportcijfer voor het wonen in hun wijk.
- Bijna 65% van de respondenten die in de gemeente wonen, vindt het aantrekkelijk dat voorzieningen op loopafstand zijn in hun wijk (Figuur 2.8). Op enige afstand volgen groen in de wijk (49%) en het kunnen parkeren van de auto nabij de woning (45%).
- Nabijheid van de binnenstad, het wonen in een veilige wijk en/of nabij het buitengebied vindt ruim 30% van de respondenten aantrekkelijk.

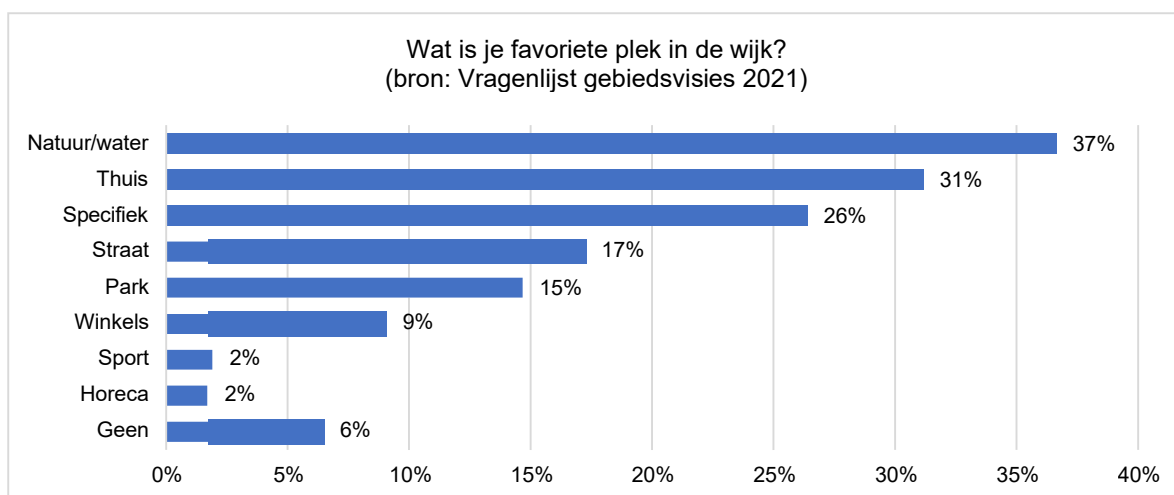
Figuur 2.8: Wat vind je aantrekkelijk aan het wonen in je wijk? (in % van respondenten)

2.3.3 Wat zijn favoriete plekken in de gemeente 's-Hertogenbosch?

- Ruim 35% van de respondenten die in de gemeente wonen, geeft aan dat hun favoriete plek in de wijk natuur of water in de wijk is (Figuur 2.9). De eigen woning, straat of buurt is bij circa 30% de favoriete plek. Ongeveer een kwart noemt specifieke plekken in de wijk of straten (17%). Parken worden ook aantrekkelijk gevonden (15%). Winkels worden ook aantrekkelijk gevonden (9%). Sport (2%) en Horeca (2%) worden ook aantrekkelijk gevonden. Geen (6%) wordt ook genoemd.

Figuur 2.9: Favoriete plek in de wijk (in % van respondenten)

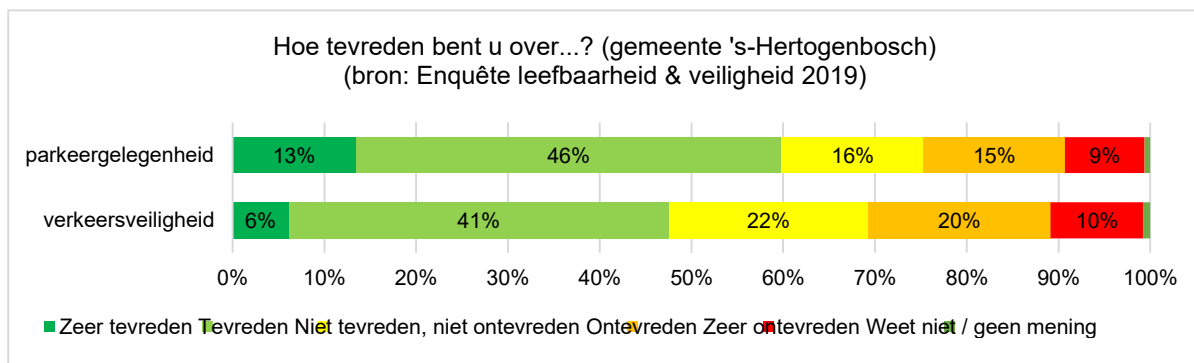

2.4 Verkeer en vervoer

2.4.1 Algemene indruk parkeren en verkeer

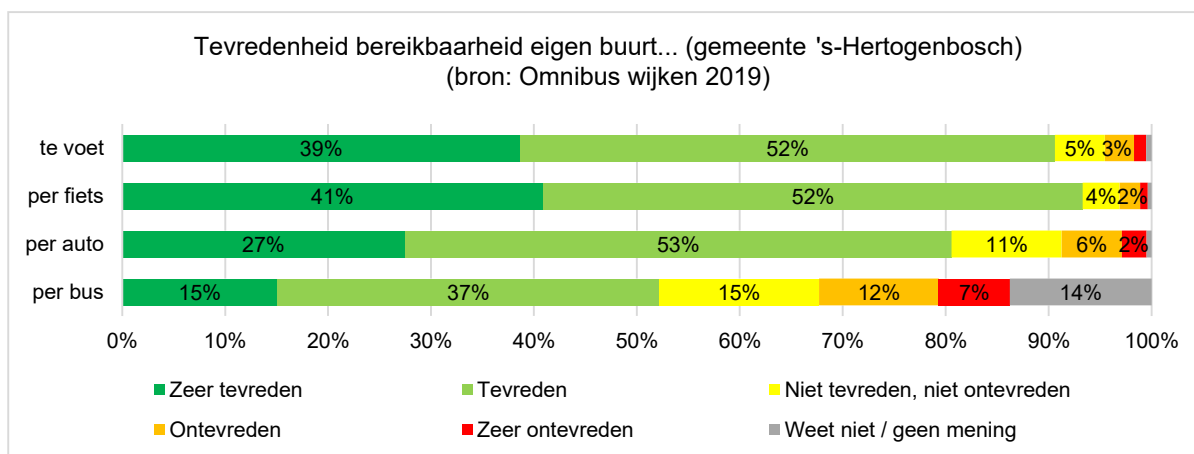
- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat 60% van de inwoners (zeer) tevreden is over de parkeergelegenheid in hun buurt. Bijna een kwart is daar (zeer) ontevreden over (Figuur 2.10).
- Bijna 50% van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch is (zeer) tevreden over de verkeersveiligheid in hun buurt en 30% is hier (zeer) ontevreden over.

Figuur 2.10: Tevredenheid inwoners 's-Hertogenbosch met parkeergelegenheid en verkeersveiligheid (2019)

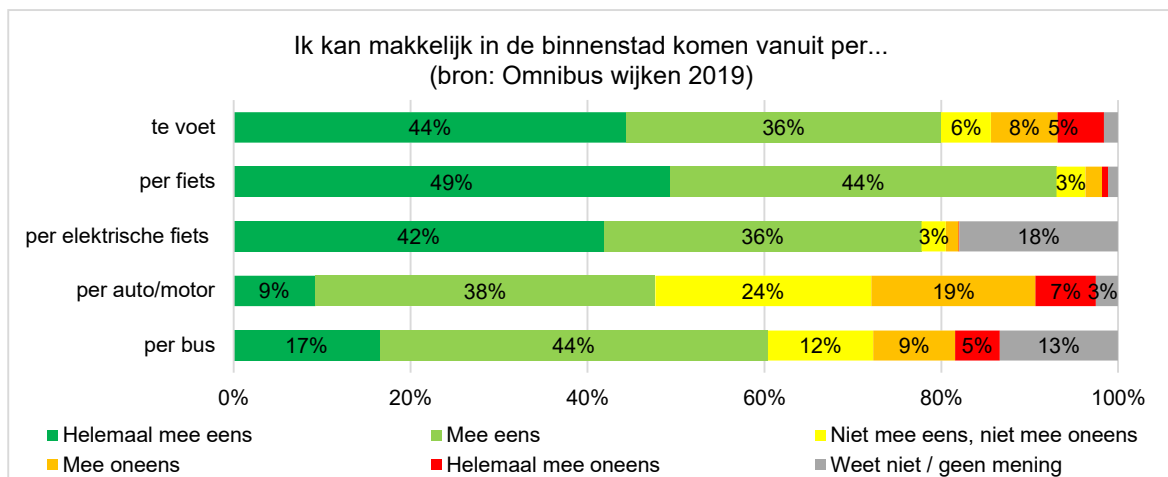
- De Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, laat zien dat het merendeel van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch tevreden is over de bereikbaarheid van de eigen buurt per fiets, te voet en per auto. Het minst tevreden zijn inwoners over de bereikbaarheid per bus (Figuur 2.11).

Figuur 2.11: Tevredenheid inwoners gemeente 's-Hertogenbosch met bereikbaarheid eigen buurt (2019)

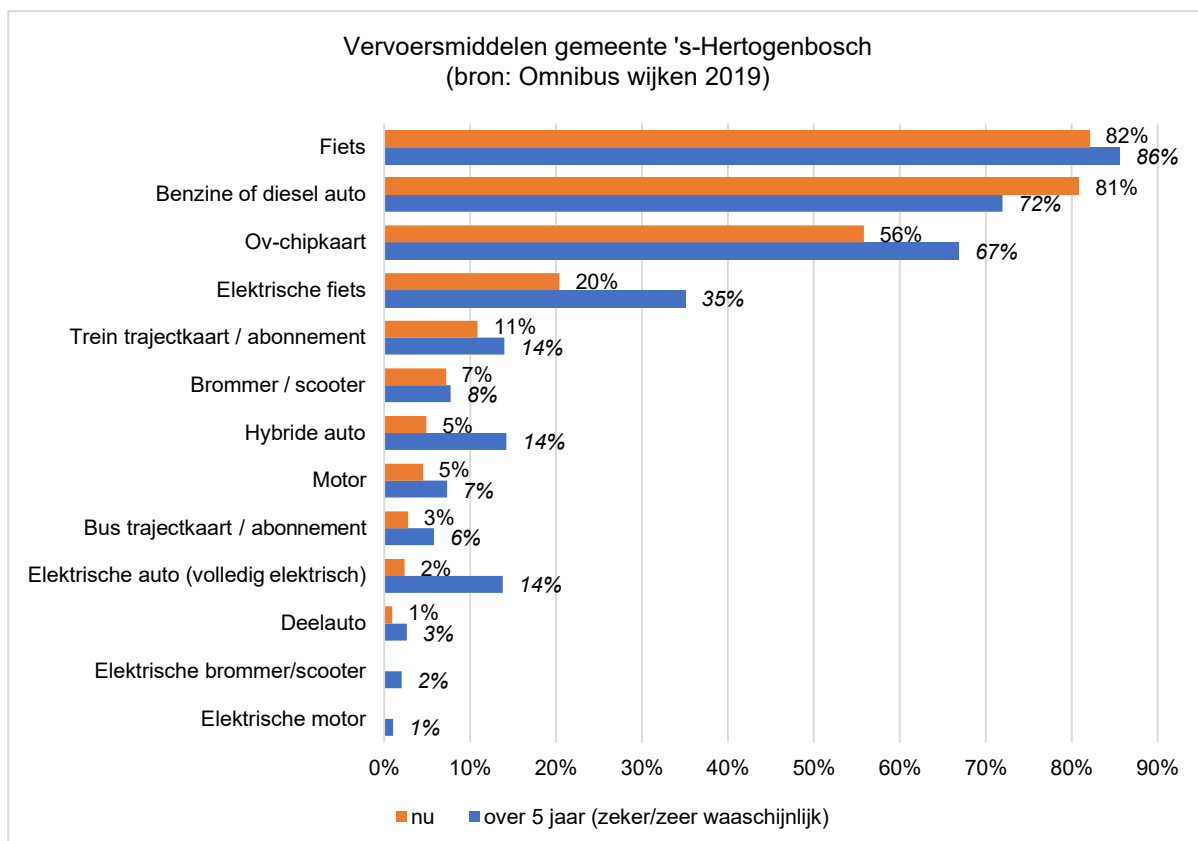
- Uit de Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch het meest tevreden zijn over de bereikbaarheid van de binnenstad per fiets vanuit hun eigen wijk. Het meest ontevreden zijn zij over de bereikbaarheid van de binnenstad per auto/motor (Figuur 2.12).

Figuur 2.12: Ervaren bereikbaarheid binnenstad (2019)

- Uit de Enquête Omnibus wijken die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat 81% van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch beschikt over een benzine of diesel auto.
- Over vijf jaar denken minder inwoners te beschikken over een benzine of diesel auto (72%) en denken meer inwoners te beschikken over een elektrische auto (14%) of hybride auto (14%). Ook het aandeel inwoners dat over vijf jaar denkt te beschikken over een elektrische fiets neemt toe (20% in 2019 en 35% over vijf jaar) (Figuur 2.13).

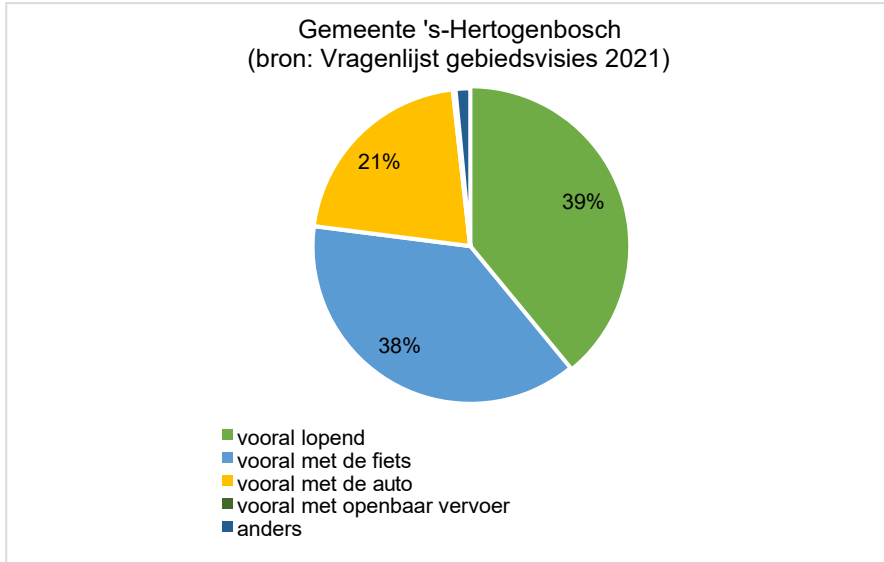
Figuur 2.13: Vervoersmiddelen waarover inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch beschikken (2019)

2.4.2 Hoe verplaatsen inwoners zich binnen de wijk?

- Respondenten die in de gemeente 's-Hertogenbosch wonen en de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld, verplaatsen zich binnen hun wijk vooral lopend (39%) of met de fiets (38%) (Figuur 2.14).

Figuur 2.14: Hoe verplaats je je binnen de wijk? (in % van respondenten)

2.5 Gezond leven

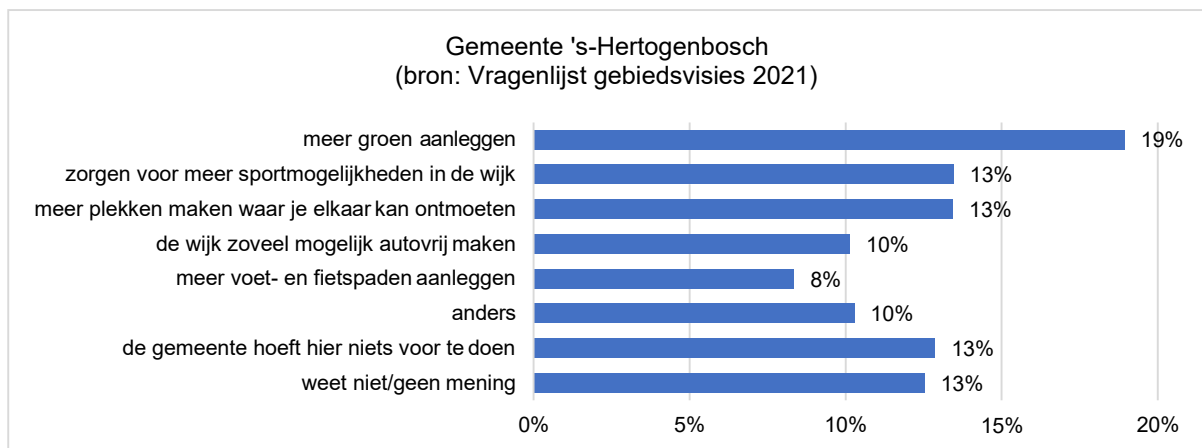
2.5.1 Algemene indruk gezond leven

- Uit de Enquête leefbaarheid & veiligheid die in het najaar van 2019 is gehouden, blijkt dat inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch een gemiddeld rapportcijfer van 7,5 geven aan zichzelf voor gezond leven.
- Ruim 60% van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch ervaart de eigen gezondheid als (zeer) goed (63%). Een klein deel ervaart de eigen gezondheid als matig of slecht (11%).

2.5.2 Hoe kan gemeente de gezondheid van bewoners (nog verder) verbeteren?

- In de enquête die voor de gebiedsvisies is gehouden, geeft bijna een vijfde van de respondenten die in de gemeente 's-Hertogenbosch wonen aan dat de gemeente meer groen zou kunnen aanleggen om de gezondheid van bewoners (verder) te verbeteren (19%). Gevolgd door meer sportmogelijkheden (13%) en meer ontmoetingsplekken (13%).
- Ruim een tiende vindt dat de gemeente niets hoeft te doen (13%) of weet het niet wat de gemeente zou kunnen doen om de gezondheid van bewoners in de gemeente (verder) te verbeteren (Figuur 2.15).

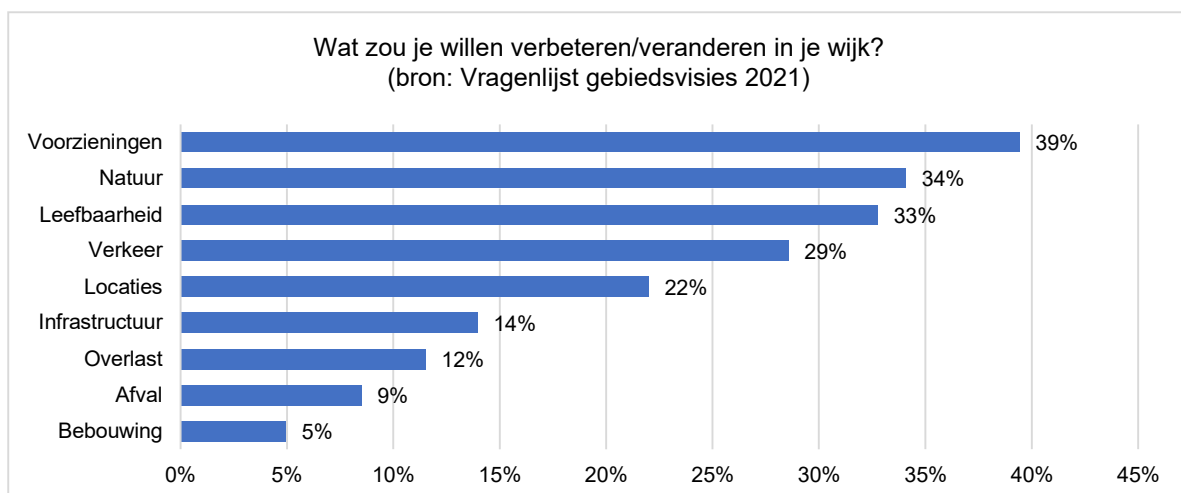
Figuur 2.15: Wat kan de gemeente doen om de gezondheid van bewoners in je wijk (nog verder) te verbeteren?

2.6 Gewenste veranderingen in 's-Hertogenbosch

- De antwoorden op de open vraag naar gewenste verbeteringen en veranderingen in de wijk zijn gegroepeerd in een aantal thema's: voorzieningen, natuur, leefbaarheid, verkeer, locaties, infrastructuur, overlast, afval en bebouwing.
- Circa 40% van de respondenten die de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld en iets zouden willen veranderen of verbeteren in hun wijk, noemt voorzieningen. Het gaat daarbij veelal om openbaar vervoer, winkels, horeca, speelgelegenheid voor kinderen en sportgelegenheid.
- Aspecten die met natuur te maken hebben worden door een derde van de respondenten genoemd. Het gaat doorgaans om parken en groenvoorzieningen in het algemeen.
- Eveneens een derde van de respondenten noemt een onderwerp dat met de leefbaarheid in de wijk te maken heeft. Vooral aandacht voor elkaar is in dit kader genoemd. Daarbij kan gedacht worden aan verbinding tussen bewoners, elkaar ontmoeten, saamhorigheid en gezelligheid. Maar ook aan een betere veiligheid in de wijk.
- Bij verkeer gaat het veelal om verkeersoverlast, hard rijden en parkeergelegenheid. Bij infrastructuur noemen bewoners vooral bestrating, fiets-, voet- en wandelpaden. Overlast betreft vooral geluidsoverlast en overlast van burens, maar ook drugsoverlast en overlast van jongeren wordt genoemd. Bewoners die iets rondom het thema afval noemden, hebben vooral aangegeven dat er iets zou moeten gebeuren aan zwerfval en hondenpoep. Bij bebouwing noemen respondenten met name meer woningen, nieuwbouw, betaalbare woningen, woningen voor starters en senioren en de uitstraling van woningen (Figuur 2.16).

Figuur 2.16: Als je iets in je wijk zou mogen verbeteren/veranderen wat zou dat dan zijn?

2.7 Belangrijke onderwerpen voor de toekomst van 's-Hertogenbosch

- De antwoorden op de open vraag wat het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van de wijk is, zijn gegroepeerd in een aantal thema's: leefbaarheid, criminaliteit, infrastructuur, voorzieningen, groen, verkeer, woningen, milieu, groepen en locaties.
- 35% van de respondenten die de vragenlijst voor de gebiedsvisies hebben ingevuld noemt leefbaarheid als het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van hun wijk. Vooral aandacht voor elkaar is in dit kader genoemd. Daarbij kan gedacht worden aan verbinding tussen bewoners, elkaar ontmoeten en saamhorigheid. Maar ook aan rust in de wijk en het schoon/netjes houden en het onderhoud van de wijk.
- Ruim 20% van de respondenten vindt criminaliteit een belangrijk onderwerp. Daarbij worden vooral veiligheid en overlast genoemd.
- 20% van de respondenten noemt iets wat betrekking heeft op het thema infrastructuur. In verreweg de meeste gevallen gaat het om de bereikbaarheid van de wijk.
- Voorzieningen zijn eveneens voor 20% van de respondenten een belangrijk onderwerp voor de toekomst. Het gaat daarbij vooral om openbaar vervoer, voorzieningen in het algemeen, winkels, horeca en sport/speelgelegenheid.
- Onder het thema groen vallen vooral groenvoorzieningen in het algemeen en parken. Verkeer betreft met name verkeersveiligheid, parkeergelegenheid en het autoluw maken van wijken. Bij woningen gaat het om meer (koop- en huur-) woningen, betaalbaarheid, woningen voor starters en senioren, een goede mix van woningtypen, maar ook het niet te vol bouwen.
- Milieu wordt door 9% van de respondenten een belangrijk onderwerp gevonden. Daarbij wordt met name aandacht voor duurzaamheid genoemd, maar ook energieverbruik, luchtkwaliteit en verduurzaming van de woningen. Bij het thema groepen verdienen ouderen en jongeren aandacht (Figuur 2.17).

Figuur 2.17: Wat is, volgens jou, het belangrijkste onderwerp voor de toekomst van je wijk?

